

ISSN 1512-0449

ადამიანი

კავკასიონულის საერთაშორისო
სამეცნიერო-კვლევითი საგოგალოგიკი
ინსტიტუტის

მოამბე IV-V

თბილისი-მონევალი
2001

63.4(2Γ)

902/904(479.22)

Ճ 587

ISSN 1512-0449

ՀԱՐԵՆԱԼՈ „ԱԹՈՐԱՅՈ“ ՀԱՅԵՐՈՒՐՈՑՈՒԼՈ ՑԱՅՐԱԳԱՎԱ
ՃԱ ՑԱՅՐԱԳՈՍ ԵՎԼՈՒՏԱԳՅՈ ՊՐՋԵՐ

„AMIRANI“ IS A PEER-REVIEWED JOURNAL
PUBLISHED BIENNIALLY BY THE INTERNATIONAL
CAUCASOLOGICAL RESEARCH INSTITUTE.

ԱՐԵԴԱԺԸ ՅԱՀԱՅԱ

Հյետն ուղարկո (թուագարո հյեդայիշորո)
Տապա ծանրամշուղո (թո. հյեդայիշորոս մոացցոլոյ)
Քյուրած Կյեզաքոնոծյ
Տոմոն չաճա՛ռա
Մակմարդան ամորոցո
Եյյան չագաեսա
Ցոռոցո հօնիսալոածյ
Եյսարուն լոռությունոծյ

EDITORIAL BOARD:

K.J. TUITE (Editor-in-chief)

P. BUKHRASHVILI (Co-Redaktor)

Z. TSKVITINIDZE

S. JANASHIA

B. LORTKIPANIDZE

SH. AMIROV

B. JAVAKHIA

G. CHINCHALADZE

<i>Davit Sandodze. Georgian-Ukrainian Literary Relations in the 30-ies of the XX c.(Resume).....</i>	189
--	-----

კონფლიქტოლოგია

CONFLICTOLOGY

სახელმწიფოებრიობის იდეისათვის კავკასიაში.....	190
К идеи государственности на Кавказе.	
Книга – Диалоги с Адалло.....	194

ხელოვნებათმცოდნება

ART STUDY

<i>Brigitta Schrade. Byzantium and its Eastern barbarians: the cult of saints in Svaneti.....</i>	231
---	-----

წყაროები, დოკუმენტები / SOURCES, DOCUMENT.....	254
--	-----

აღმოჩენა

THE DISCOVERY

პაატა ბუხრაშვილი. დროშა (საწინამძღვრო ჯვარი) ლაშარის ხმელვარიდან (ფშავიდან).....	266
<i>Paata Bukhrashvili. Preliminary report on archaeological discovery: „Drosha”(processional cross) from Lasharis Jvari (Khmelgori, Pshavi).....</i>	268

გახსენება

IN MEMORIAM

ვლადიმერ (კუჭუ) ულენტი.....	271
-----------------------------	-----

პაატა ბუხრაშვილი

დოკუმენტი (საჭიროებლივ ჯვარი) ლაშარის ხელგორიზაცია (ფშავიზაცია)

კავკასიონლოგიის საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევითი საზოგადოებრი ინსტიტუტი, აი იკვე მე-5 წელია, კანადის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ, ინსტიტუტის თანადირექტორის, მონრეალის (კანადა) უნივერსიტეტის ანთროპოლოგიის დეპარტამენტის პროფესორის, ბ-ნი ქევინ თუითისადმი გამოყოფილი გრანტის საფუძველზე, აღმ. საქართველოს მთიანეთში აწარმოებს ინტენსიურ საველე სამუშაოებს ეთნოლინგვისტური და ეთნოგრაფიული მასალების მოსაძიებლად. 1997-2001 წლების ივნის-ივლისის თვეებში ჩატარებული საველე ექსპედიციების შედეგად დაგროვილია დიდაღიანი ვიდეო, აუდიო და ფოტო მასალა*; მაგ. გადაღებულია ათენგენობის დღესასწაულის ციკლი ფშავ-ხევსურეთის მთელ ჩიგ თემებში (ია კსრის ხატი შუაფხოში, ირემთკალო უძილაურთაში, კმოდისგორი გოგოლაურთაში, მთავარანგალოზის ხატი მათურაში, ლაშარის ხატი ხმელვორზე, თამარის ხატში ღელეში, კვირაეს ხატი ატაბეში...).

ა.წ. 16 ივლისს, ჩვენი ინსტიტუტის თანამშრომლების მიერ ფშავში, კერძოდ კი ლაშარის ჯვარში, მორიგი საველე სამუშაოების მსვლელობისას, დაფიქსირებული იქნა, სამეცნიერო საზოგადოებისათვის აქამდე უცნობი ნივთი. აღნიშნული ნივთი წარმოადგენს ხატის დროშას, რომელიც 2000 ივნის-ივლისში, ლაშარის ჯვარში მიმდინარე გაწმენდითი და აღდგენითი სამუშაობის მსვლელობისას**, სალუდე დარბაზის აღდგენისას იპოვნეს ადგილობრივმა ფშავლებმა.

* მოამბის მომღევნო ნომერში გამოქვეყნდება აღნიშნულ წლებში ინსტიტუტის მიერ ჩატარებული მუშაობის ვრცელი ანგარიში.

** ეს სამუშაოები ლაშარის ხატში სრულდება ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ შეგროვილი შემოწირულობების საფუძველზე. ამ საშვილიშვილო საქმეს მოთავეობს ბ-ნი ირაკლი გოგოლაური, რომელსაც გულითად მაღლობას ვუძღვნით ჩვენდამი გაწეული დახმარებისათვის.

სამწუხაროდ, გარკვეული მიზეზების გამო, წელს შეუძლებელი გახდა ჯვრის დეტალური აღწერა და იძულებული გავხდით, მხოლოდ მისი გარეგნული დათვალიერებით დავკმაყოფილებულიყავით და მხოლოდ ფოტოების გადაღებას დავჭრერებოდით.

ეს ფოტოები ვაჩვენეთ პროფ. ვალერი სილოგავას, რომელმაც ნივთი და მასზე შესრულებული წარწერა, პალეოგრაფიული მონაცემების მხედვით, სავრცაუდოდ (იგი მხოლოდ ფოტოებით ხელმძღვანელობდა), XI (!) ს-ით დაათარიღოა.

წარწერას, *** ბ-ნი ვალერი შემდეგნაირად კითხულობს: ნპი(?) აშენე ღ(მერთ)ო. | ესე ჭ(უ)რი გეგსეუშით შეაჭ(ერ)ე და | სწყ(ა)ლობდი. | [] ელ მაბოქის მ(ა)მია(ს) | ცოდვ(ა)ნი | [შ]ეუნდ(ვენ) ღ(მე)რთ(მა)ნ. შემწენი ამისცა სწყ(ა)ლობდი.

† მე | ამისი | მწერელ[ლ]საბ ცოდვ[ა] | [ნი შე] მიდნა ღ(მერთ)ო. ვინ-ვ(ინ)ცა მოვ(ჭიოს)ენოთ, თქ(უ)ენ(ცა) | შ(ე)გ(ინდვენ) ღ(მერთმა)ნ; ა(მე)ნ ღ(მერთ)ო. წარწერა მარცხენა მკავშე: წ(მიდა)ო წყ(ა)როსთ(ა)ველ|თ ბვეს-გდ | ამისსა—ნა ორთ(ა)...

უახლოეს მომავალში დაგეგმილია ხელოვნებათმცოდნისა და პალეოგრაფის უშუალომონაწილეობითსაგანგებო, მოქლევადიანი გასვლა ფშავში. კვლევის შედეგები გამოქვეყნდება „ამირანის” მოჩიგ ნომერში.

*** რომელიც, ფოტოდანაც ჩანს, რომ საკმაოდ დაზიანებულია.

Paata Bukhrashvili

**Preliminary report on archaeological discovery:
„Drosha” (processional cross) from Lasharis Jvari
(Khmelgori, Pshavi)**

In the course of the past five years, members of the International Caucasological Research Institute, supported by grants from the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada, and les Fonds pour la Formation de Chercheurs et l'Aide à la Recherche du Québec, have been undertaking ethnographic and linguistics research in the northeast highland provinces of Georgia. A considerable amount of video, audio and photographic documentation has already been collected, under the direction of Prof. Kevin Tuite of the University of Montréal.

On July 16, 2001, Dr. Paata Bukhrashvili was permitted to photograph a newly-discovered artefact, which had been uncovered a year earlier by workers restoring a beer-storage building (*salude darbazi*) on the territory of the shrine of Lasharis Jvari in the province of Pshavi. (The restoration work is taking place at the initiative of local residents, and entirely with their financial support. We wish to acknowledge the important role played by Mr. Irak'li Gogolauri in the organization of this project). The artefact in question is a processional cross, the back of which is covered by an inscription in the asomtavruli Georgian script. Unfortunately, it has been impossible thus far to study the object in detail, and we must content ourselves for the time being with a preliminary description based on a superficial examination of the cross.

After examining enlarged photographs taken of the cross by us, Prof. Valeri Silogava proposes a provisional dating of the cross and its inscription to the 11th century, based on paleographic features. Prof. Silogava reads the text — which, as is apparent in the photographs, has suffered considerable damage — as follows:

np'i(?) ashene gh(mert)o.
ese j(ua)ri gegseu-

God, make ... np'i prosper.
Accept this cross of the Gegseu-

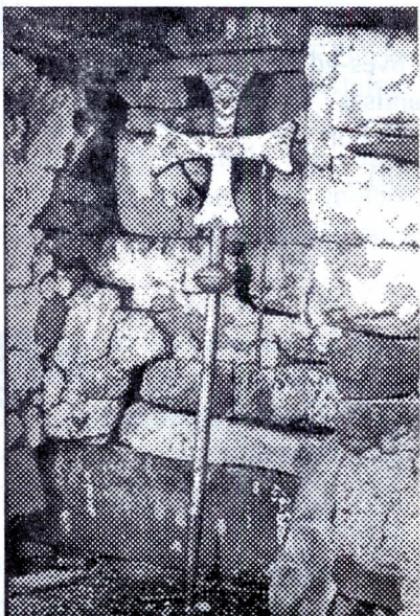
rt sheaj(er)e da sc'q'(a)lobdi.	rs [clan name?] and have mercy on them.
[-] el mabo-	...el supports me.
dzis m(a)mia(s)	May God forgive Mamia
codv(a)ni	his sins.
[sh]eundv(ven) gh-	
(me)rt(ma)n. shemc'eni a-	Show mercy on those who
masca sc'q'(a)lobdi.	help him.
† me	† I
amisi	the one who
mc'ere[!]-	wrote this,
sab codv[a]	may God forgive
[ni she]midna gh(mert)o.	my sins. Whoever of you
vin-v(in)ca mog- (uixs)enot,	commemorates us, may
tk(u)en(ca)sh(e)g(indven)	God forgive you too.
gh(merta)n; a(me)n gh(mert)o.	Amen, O God.

Inscription on the left arm:

c'(mida)o c'q'(a)rost(a)vel-	Saint of the C'q'arostavels
t bves-gd	("fountain-heads", name of Pshav tribe)
amissa	... this ...
—na or	... ? of the two??
-t(a)...	

ფოტოები

აიტუო და დაკაბადონდა კავკასიოლოგიის საერთაშორისო
სამეცნიერო-კვლევით საზოგადოებრივ ინსტიტუტი

სირნალი ვრცელდება უფასოდ, ინტერნეტის მეშვეობით:
<http://www.geocities.com/caucasology/amirani.htm>

კავკასიოლოგიის საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევითი

საზოგადოებრივი ინსტიტუტი

ბალწჩიგაძის ქ. კორპ. 8 ბინა 25

380071 თბილისი საქართველო

ტელ. 33-12-77

ელ-ფოსტა: paataniniko@ip.osgf.ge

paatab@hotmail.com

International Caucasological Research Institute

Balanchivadze St. Korp.8 Ap. 25

380071 Tbilisi Republic of Georgia

Phone: (0995) 32 33-12-77

E-mail: paataniniko@ip.osgf.ge

paatab@hotmail.com

Printed in Republic of Georgia